

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Кафедра професійної освіти в сфері технологій та дизайну

ЗАТВЕРДЖУЮ

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни	<i>психологія соціального впливу</i>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Спеціальність	С4 Психологія
Спеціалізація	--
Освітня програма	Психологія
Факультет	мистецтв і моди

Київ 2025 рік

РОЗРОБЛЕНО: Київський національний університет технологій та дизайну

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Тихомирова Альона Анатоліївна, кандидат психологічних наук,
старший викладач

Схвалено вченою радою факультету мистецтв і моди

від «15» травня 2025 року, протокол № 12

Схвалено науково-методичною радою факультету мистецтв і моди

від «13» травня 2025 року, протокол № 12

Обговорено та рекомендовано на засіданні кафедри професійної освіти в сфері технологій та дизайну

Протокол від «7» травня 2025 року № 12

Завідувач кафедри

(підпис)

Алла СЕМЕНОВА
(Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Погоджено:

Гарант ОП кафедри професійної
освіти в сфері технологій та дизайну
(повна назва кафедри)

(підпис)

Алла КОЛОДЯЖНА
(Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ)

«___» _____ 20__ р.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни	
	очна форма здобуття вищої освіти	заочна, дистанційна форма здобуття вищої освіти
Кількість годин / кредитів – 90 / 3	обов'язкова	
Змістові модулі – 1	Рік підготовки:	
Розділи – 1	3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – <i>не передбачене</i>	Семестр	
	6-й	6-й
	Лекції	
	12 год.	2 год.
Загальна кількість тижневих годин для денної форми здобуття вищої освіти: аудиторних – 3 самостійної роботи – 4,5	Практичні	
	24 год.	6 год.
	Семінарські	
	__ год.	__ год.
	Лабораторні	
	Індивідуальні	
	год.	год.
	Самостійна робота	
	54 год.	82 год.
	Індивідуальне науково-дослідне завдання: __ год.	
Вид підсумкового контролю: залік (семестр 6).		

2. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни складається з одного змістового модулю.

Змістовий модуль 1. Теоретико-прикладні основи та технології соціального впливу в професійній діяльності.

Мета курсу – формувати у студентів системні знання про механізми соціального впливу, його форми, методи та етичні аспекти; надати студентам глибоке розуміння того, як люди впливають один на одного, та як ці знання можуть бути застосовані в різних сферах життя.

Результати навчання:

знати:

- основні теорії та моделі соціального впливу (конформізм, підпорядкування, переконання, навіювання, маніпуляція);
- фактори, що впливають на ефективність соціального впливу (характеристики джерела, повідомлення, аудиторії);
- етичні аспекти використання соціального впливу;
- культурні відмінності у сприйнятті та реакції на вплив;
- механізми формування та зміни ставлень;
- психологічні особливості масової комунікації.

вміти:

- аналізувати та інтерпретувати різні форми соціального впливу в повсякденному житті;
- розпізнавати та оцінювати ефективність різних стратегій впливу;
- застосовувати принципи ефективної комунікації та переконання;
- протистояти небажаному соціальному впливу;
- виявляти маніпулятивні техніки;
- застосовувати отримані знання в різних контекстах.

здатний продемонструвати:

- критичне мислення при аналізі соціальних ситуацій;
- розуміння етичних наслідків використання соціального впливу;
- навички ефективного спілкування та переконання;
- здатність прогнозувати наслідки соціального впливу;

володіти навичками:

- аналізу соціальних ситуацій з точки зору психологічного впливу;
- ефективного спілкування та переконання.
- критичного оцінювання інформації;
- протистояння маніпулятивним технікам;
- проведення соціально-психологічних досліджень.

самостійно вирішувати:

- етичні дилеми, пов'язані з використанням соціального впливу;
- завдання, пов'язані з аналізом та застосуванням стратегій впливу в різних контекстах;
- завдання по прогнозуванню наслідків соціального впливу.

Оволодіння компетентностями:

ПК – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

ЗК 3 – навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК10 – здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12 – здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ФК 3 – здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

Програмні результати навчання:

ПРН 2 – розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН 4 – обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПРН 13 – взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН 17 – демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Необхідні передумови:

- розуміння основних концепцій соціальної психології, таких як соціальні норми, соціальні ролі, групова динаміка та міжособистісна взаємодія;
- розуміння індивідуальних відмінностей у схильності до впливу, таких як риси особистості, самооцінка та потреби;
- знання про мотивацію та емоції, які можуть впливати на сприйнятливості до впливу;
- розуміння когнітивних процесів, таких як увага, пам'ять та прийняття рішень, які можуть впливати на те, як люди обробляють інформацію та реагують на вплив;
- знання про когнітивні упередження та евристики, які можуть робити людей більш сприйнятливими до певних видів впливу;
- розуміння принципів ефективної комунікації, включаючи вербальні та невербальні аспекти;
- знання про різні стилі спілкування та їх вплив на міжособистісні відносини.

Необхідні навчальні компоненти (пререквізити, кореквізити і постреквізити): загальна психологія, історія психології, соціальна психологія, психологія професійної діяльності, психологія менеджменту та управління.

Види навчальних занять: лекція, практичне, консультація.

Методи навчання: словесний, пояснювально-демонстраційний, метод проблемного викладання, репродуктивний, дослідницький та ін.

Методи контролю: усний, письмовий, практичний, тестовий та ін.

Форми підсумкового контролю: залік (семестр б).

Засоби діагностики успішності навчання: індивідуальні завдання, питання для поточного контролю, психологічні задачі, вправи, питання для підсумкового контролю, тести.

Мова навчання: українська.

3. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми лекції, практичного, індивідуального заняття	Кількість годин за формами здобуття вищої освіти:	
		очна	заочна, дистанційна
Змістовий модуль 1. Теоретико-прикладні основи та технології соціального впливу в професійній діяльності			
1	Тема: Вступ до дисципліни. Основні поняття. Історичний розвиток теорій соціального впливу.	15	15
	Лекція 1. Історичні та сучасні підходи до визначення соціального впливу, основні поняття.	2	0,5
	Практична робота 1. Презентації «Історична довідка» про видатних дослідників соціального впливу (Г. Лебон, Г. Тард, С. Аш, С. Мілграм, Ф. Зімбардо, К. Левін, Л. Фестінгер, Р. Чалдіні) та їхні ключові теорії/експерименти. Дискусія «Мій досвід впливу»	4	0,5
	Самостійна робота Порівняльний аналіз кількох історичних підходів до вивчення соціального впливу (наприклад,	9	14

	психоаналітичний та біхевіористичний), виділивши їхні сильні та слабкі сторони.. «Мозковий штурм»: скласти список усіх можливих ситуацій, де людина піддається соціальному впливу.		
2	Тема: Структура і особливості соціального впливу. Особливості соціально-психологічного впливу.	15	15
	Лекція 2. Структуру та опис особливостей соціального впливу з акцентом на публічний ефект.	2	-
	Практична робота 2. Аналіз кейсів «Розбір ситуації впливу». Визначення суб'єкту впливу, об'єкту, цілі, засоби, механізми, особливості ситуації та очікувані/фактичні результати.	4	1
	Самостійна робота. Особливості впливу в різних контекстах: як відрізняється вплив у формальних (робота, навчання) та неформальних (друзі, сім'я) соціальних ситуаціях.	9	14
3	Тема: Неусвідомлений вплив. Соціальний вплив через ЗМІ та цифрові платформи.	15	15
	Лекція 3. Вплив через ЗМІ та цифрові платформи	2	0,5
	Практична робота 3. Аналіз медіа-контенту: перегляд та розбір новинних сюжетів, рекламних роликів, публікацій у соціальних мережах. Первинні та вторинні ефекти. Роль емоцій та стереотипів. Праймінг, імпліцитне навчання, невербальний вплив (міміка, жести, інтонація, проксеміка).	4	1,5
	Самостійна робота. Есе на тему: «Роль пропаганди в формуванні суспільної думки». Вплив соціальних медіа на формування думки (приклади).	9	13
4	Тема: Механізми соціального впливу: приклад і наслідування, психічне зараження, навіювання, переконування, висунення вимог, санкціонування, маніпулювання, вправління.	15	15
	Лекція 4. Механізми соціального впливу: від дихотомії до системи.	2	-
	Практична робота 4. Основні ознаки маніпулювання. Роль емпатії, харизми, рефлексії у соціальному впливі. Формування особистісних меж і забезпечення психологічної безпеки як основи для створення стабільних і здорових міжособистісних стосунків.	4	1
	Самостійна робота. Здатність індивіда не піддаватися зовнішньому тиску або небажаному впливу.	9	14
5	Тема: Соціальний вплив групи на індивіда. Вплив натовпу на людину	15	15
	Лекція 5. Вплив групи на індивіда. Вплив натовпу. на людину.	2	0,5
	Практична робота 5. Особливості меншості на членів групи. Вплив ситуації співдіяльності на членів групи. Вплив групи на прийняття рішень. Натовп як соціально-психологічних феномен. Специфіка поведінки людини у натовпі.	4	1,5

	Самостійна робота. Булінг та його довгострокові наслідки для емоційного благополуччя. Розгляд психологічних травм, пов'язаних з цькуванням, та їхнього впливу на емоційний стан у дорослому віці. Натовп у віртуальному просторі: особливості поведінки в онлайн-спільнотах та соціальних мережах. Дослідити відео масового заходу та охарактеризувати зміни настроїв натовпу.	9	13
6	Тема: Вплив лідерства та авторитету. Етика соціального впливу. Опір соціальному впливу	15	15
	Лекція 6. Етика соціального впливу та психологічний захист: маніпуляція, відповідальність, контрсугестія і щеплення від дезінформації	2	0,5
	Практична робота 6. Етичні межі маніпуляцій. Ілюзія сили та її наслідки для поведінки в натовпі. Психологічні захисти від небажаного впливу. Розвиток критичного мислення. Стратегії протидії маніпуляціям. Дезінформація та психологічне щеплення.	4	0,5
	Самостійна робота. Дослідження принципу «не нашкодь», принципу поваги до особистості, інформованої згоди, відповідальності психолога. Дослідження історичних або сучасних прикладів, коли пропаганда впливала на масову свідомість. Розбір реальних або історичних прикладів лідерства (наприклад, політичні лідери, керівники компаній, лідери соціальних рухів). Завдання: визначити їхні стилі лідерства, джерела авторитету та методи впливу.	9	14
Разом з дисципліни		90	

4. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Не передбачено навчальним планом

5. ОЦІНЮВАННЯ

5.1. Розподіл балів з дисципліни, які отримують здобувачі вищої освіти

Розподіл балів з дисципліни, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота								МК (тестовий)	Сума
T1	T2	T3	T4	ПК	T5	T6	Презентації		
10	10	10	10	10	10	10	10	20	100

5.2. Розподіл балів за видами робіт

Види робіт, що оцінюються в балах	T1	T2	T3	T4	T5	T6	Усього
Доповіді на практичних заняттях, розв'язання вправ/психологічних ситуацій	10	10	10	-	10	10	50
Презентації/есе	-	-	-	10	10		20
Поточний (тематичний) контроль	10				-		10
Модульний контроль	20						20
Всього з дисципліни							100

5.3. Критерії оцінювання видів робіт:

1. Доповіді на практичних заняттях, розв'язання вправ/психологічних ситуацій (10 за кожне заняття, всього 50 балів), оцінюються:

- чіткість викладу матеріалу, відповідність темі;
- глибина аналізу проблеми, використання наукових джерел.
- вміння застосовувати теоретичні знання до конкретних ситуацій;
- логічність та обґрунтованість пропонуваніх рішень.
- структурованість доповіді (вступ, основна частина, висновки).
- навички публічного виступу (чітка дикція, контакт з аудиторією).
- участь у дискусіях, аргументовані відповіді на запитання.

2. Презентації/есе, оцінюються (10 балів / 10 бали):

- оригінальність ідеї, глибина розкриття теми;
- використання актуальних джерел (не менше 3-х);

оформлення:

- для презентацій: професійний дизайн, лаконічність слайдів;
- для есе: структура (теза, аргументи, висновки), грамотність.

3. Поточний (тематичний) контроль (10 балів) у формі тесту в модульному середовищі.

4. Модульний контроль (20 балів) у формі тесту в модульному середовищі.

Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу

Оцінка за національною шкалою для екзамену, КП, КР /залику	Оцінка за шкалою КНУТД	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
Відмінно/зараховано	90-100	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
Добре/зараховано	82-89	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
	74-81	C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
Задовільно/зараховано	64-73	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
	60-63	E	Достатньо (виконання відповідає мінімальним критеріям)
Незадовільно/не зараховано	35-59	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
	0-34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

6. ПОЛІТИКА КУРСУ

6.1. Обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей. Не допускається посилення на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні);
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

6.2. Отримання позитивної оцінки з дисципліни можливе за умови виконання всіх видів робіт (завдання, презентації) за кожною темою.

6.3. У разі несвоєчасного виконання робіт без поважних причин оцінка за тему знижується на 2 бали.

6.4. Передача робіт, які не були своєчасно виконані:

- з поважних причин (лікарняна довідка, академічна мобільність, непередбачені обставини) відбувається під час консультацій, призначених викладачем;
- без поважних причин – під час консультацій, призначених викладачем, або занять на індивідуальній основі, організованих за бажанням студента.

6.5. При виявленні плагіату виконане завдання не зараховується. Надалі допускається перескладання завдання, однак бал за нього не може бути вищим за 60% від максимального.

6.6. Оскарження підсумкової оцінки з дисципліни допускається. Її перегляд виноситься на розгляд спеціально створеної на кафедрі комісії у складі завідувача та 2 викладачів кафедри. Передбачається проходження усного опитування з усіх тем курсу у присутності комісії та повторне проходження модульного контролю у присутності викладача. Процедура здійснюється у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу в КНУТД».

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні вказівки до виконання контрольних робіт студентів заочної / дистанційної форм навчання (розміщені у модульному середовищі).
2. Підсумкові тести (розміщені у модульному середовищі).

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Коkun, O. M. (2020). Професійна життєстійкість особистості: аналіз феномена. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том. V, Вип. 20, 68–81. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721356>
2. Коkun, O. M. (2021a). Життєстійкість як напрям сучасних психологічних досліджень. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том. V, Вип. 21, 69–88. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/727273/>
3. Коkun, O. M. (2021b). Опитувальник професійної життєстійкості (українська версія). Проблеми екстремальної та кризової психології, 1, 91–105. URL: <https://doi.org/10.52363/dcpp-2021.1.8>
4. Коkun, O. M. (2022). Всеукраїнське опитування «Твоя життєстійкість в умовах війни»: препринт. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/731505>
5. Коkun O.M., & Мельничук Т.І. (2023). Резилієнс-довідник: практичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734632>
6. Чиханцова, O. (2021). Психологічна основи життєстійкості особистості: монографія. Київ: Талком. 319 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/727629>
7. American Psychological Association. (2023). Resilience. <https://www.apa.org/topics/resilience>
8. Chmitorz, A., Neumann, R. J., Kollmann, B., Ahrens, K. F., Öhlschläger, S., Goldbach, N., Weichert, D., Schick, A., Lutz, B., Plichta, M. M., Fiebach, C. J., Wessa, M., Kalisch, R., Tüscher, O., Lieb, K., & Reif, A. (2021). Longitudinal determination of resilience in humans to identify mechanisms of resilience to modern-life stressors: the longitudinal resilience assessment (LORA) study. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, 271(6), 1035–1051. URL: <https://doi.org/10.1007/s00406-020-01159-2>
9. Kokun, O. (2021). Testing in mental health research: professional hardiness questionnaire (english-language version). *Wiadomości Lekarskie*, 74(11, I), 2799–2805. URL: <https://doi.org/10.36740/WLek202111121>
10. Kokun, O. (2023a). Incidence of occupational hardiness under the influence of extreme war factors. *Journal of Workplace Behavioral Health*. URL: <https://doi.org/10.1080/15555240.2023.2251681>
11. Kokun, O. (2023b). The personal growth resources of the adult population following the first months of the war in Ukraine. *International Journal of Psychology*, 58(5), 407–414. URL: <https://doi.org/10.1002/ijop.12915>
12. Masten, A. S., Lucke, C. M., Nelson, K. M., & Stallworthy, I. C. (2021). Resilience in development and psychopathology: Multisystem perspectives. *Annual Review of Clinical Psychology*, 17, 521–549. URL: <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-081219-120307>

13. Melnychuk, T., Grubi, T., Aliksieieva, S., Maslich, S., & Lunov, V. (2022). Peculiarities of psychological assistance in overcoming the consequences of COVID-19: a resilience approach. *Neuropsychiatria i Neuropsychologia*, 17(1), 95–107. URL: <https://doi.org/10.5114/nan.2022.117960>
14. Schoon, I. (2021). A socioecological developmental systems approach for the study of human resilience. In M. Ungar (ed.), *Multisystemic Resilience: Adaptation and Transformation in Contexts of Change* (pp. 335–358). New York: Oxford Academic. URL: <https://doi.org/10.1093/oso/9780190095888.003.0019>

Додаткова

15. Асонов, Д., Хаустова, О. (2019). Розвиток концепції резилієнсу в науковій літературі протягом останніх років. *Психосоматична медицина та загальна практика*, 4(4), e0404219. URL: <https://uk.e-medjournal.com/index.php/psp/article/view/219>
16. Гусак, Н., Чернобровкіна, В., Чернобровкін, В., Максименко, А., Богданов, С., Бойко, О. (2017). Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс: навч.-метод. посіб. [за заг. ред. Н. Гусак]. К.: НаУКМА.
17. Лазос, Г. П. (2018). Резильєнтність: концептуалізація понять, огляд сучасних досліджень. *Актуальні проблеми психології. Том 3.: Консультативна психологія і психотерапія*, Вип. 14, 26–64.
18. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 448 с.
19. Олефір, В. О. (2011) Взаємозв'язок життєстійкості, копінг-стратегій та психологічного благополуччя. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Психологія*, 981(47), 168–172.
20. Татенко В.О. Соціальна психологія впливу: Монографія. К.: Міленіум, 2008. 216 с.
21. Чалдині Р. Психологія впливу / Роберт Б. Чалдині ; пер. з англ. М.Скоробоватова. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. 368 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1A2HMkQOGtSEkdNWxdHC540vflDkvswws/view?usp=sharing>
22. Адаптація та валідизація україномовної версії Шкали стресостійкості Коннора — Девідсона-10 (CD-RISC-10): апробація у хворих на анкілозивний спондиліт. *Український ревматологічний журнал*, 2, 66–72. URL: <https://doi.org/10.32471/rheumatology.2707-6970.80.15236>
23. Acosta, J., Chandra, A., & Madrigano, J. (2017). An agenda to advance integrative resilience research and practice: key themes from a Resilience Roundtable. *Res. Rep.*, RAND Corp., Santa Monica, CA.
24. Azarian, A., Asghar, A., & Habibi, E. (2016). Relationship between psychological hardiness and emotional control index: a communicative approach. *International Journal of Medical Research & Health Sciences*, 5, 5(S), 216–221.
25. Bahadorikhosroshahi, J., & Habibi- Kaleybar, R. (2017). The comparison of psychological hardiness and resilience against educational stressors among veterans and non-veterans students. *Pajoohande*, 22(1), e11. URL: <https://journals.sbmu.ac.ir/index.php/rbms/article/view/22749>
26. Bartone, P. T., Roland, R. R., Picano, J. J., & Williams, T. J. (2008). Psychological hardiness predicts success in US army Special Forces candidates. *International Journal of Selection and Assessment* 16(1), 78–81. URL: <https://psycnet.apa.org/record/2008-01269-009>
27. Bonanno, G. A., & Diminich, E. D. (2013). Annual research review: Positive adjustment to adversity—trajectories of minimal–impact resilience and emergent resilience. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 54(4), 378–401. URL: <https://doi.org/10.1111/jcpp.12021>
28. Calvo, J.A., & García, G.M. (2018). Hardiness as moderator of the relationship between structural and psychological empowerment on burnout in middle managers. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 91(2), 362–384. URL: <https://doi.org/10.1111/joop.12194>

29. Campbell-Sills, L., & Stein, M. B. (2007). Psychometric analysis and refinement of the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC): Validation of a 10-item measure of resilience. *Journal of Traumatic Stress*, 20(6), 1019–1028. URL: <https://doi.org/10.1002/jts.20271>
30. Cicchetti, D. (2013). Annual research review: Resilient functioning in maltreated children - past, present, and future perspectives. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 54(4), 402–422. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2012.02608.x>
31. Connor, K. M., & Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*, 18(2), 76–82. URL: <https://doi.org/10.1002/da.10113>
32. Creed, P.A., Conlon, E.G., & Dhaliwal, K. (2013). Revisiting the Academic Hardiness Scale: Revision and revalidation. *Journal of Career Assessment*, 21(4), 537–554. URL: <https://doi.org/10.1177/1069072712475285>
33. Feder, A., Fred-Torres, S., Southwick, S. M., & Charney, D. S. (2019). The biology of human resilience: Opportunities for enhancing resilience across the life span. *Biological Psychiatry*, 86(6), 443–453. URL: <https://doi.org/10.1016/j.biopsych.2019.07.012>
34. Fergus, S., & Zimmerman, M. A. (2005). Adolescent resilience: a framework for understanding healthy development in the face of risk. *Annual review of public health*, 26, 399–419. URL: <https://doi.org/10.1146/annurev.publhealth.26.021304.144357>
35. Friborg, O., Hjemdal, O., Rosenvinge, J. H., & Martinussen, M. (2003). A new rating scale for adult resilience: what are the central protective resources behind healthy adjustment? *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 12(2), 65–76. URL: <https://doi.org/10.1002/mpr.143>
36. Folke, C. (2016). Resilience. *Ecology and Society*, 21(4):44. URL: <https://doi.org/10.5751/ES-09088-210444>
37. Golby, J., & Sheard, M. (2004). Mental toughness and hardiness at different levels of rugby league. *Personality and Individual Differences*, 37(5), 933–942. URL: <https://doi.org/10.1016/j.paid.2003.10.015>
38. Kobasa S. C. (1979). Stressful life events, personality and health: An inquiry into hardiness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(1), 1–11. URL: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.37.1.1>
39. Matin, N., & Taylor, R. (2015). Emergence of human resilience in coastal ecosystems under environmental change. *Ecology and Society*, 20(2), 43. URL: <http://dx.doi.org/10.5751/ES-07321-200243>
40. Mazerolle, S. M., Eason, C. M., & Goodman, A. (2018). An examination of relationships among resiliency, hardiness, affectivity, and work-life balance in collegiate athletic trainers. *Journal of Athletic Training*, 53(8), 788–795. URL: https://www.researchgate.net/publication/327737445_An_Examination_of_Relationships_Among_Resiliency_Hardiness_Affectivity_and_Work-Life_Balance_in_Collegiate_Athletic_Trainers
41. Meredith, L. S., Sherbourne, C. D., Gaillot, S., Hansell, L., Ritschard, H. V., Parker, A. M., & Wrenn G. (2011). Promoting Psychological Resilience in the U.S. Military. *Center for Military Health Policy Research*. 186 p. URL: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2011/RAND_MG996.pdf
42. Merino-Tejedor, E., Hontangas-Beltrán, P.M., Boada-Grau, J., & Lucas-Mangas, S. (2015). Hardiness as a moderator variable between the Big-Five Model and work effort. *Personality and Individual Differences*, 85, 105–110. URL: <https://portaldelaciencia.uva.es/documentos/5ed322822999526aa7413410?lang=en>
43. Moreno-Jiménez, B., Rodríguez-Muñoz, A., Hernández, E. G., & Blanco, L. M. (2014). Development and validation of the Occupational Hardiness Questionnaire. *Psicothema*, 26(2), 207–214. URL: <https://doi.org/10.7334/psicothema2013.49>
44. Smith, B. A., Dalen, J., Wiggins, K. T., Tooley, E., Christopher, P. J., & Bernard, J. F. (2008). The brief resilience scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15(3), 194–200. URL: <https://doi.org/10.1080/10705500802222972>

9. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Інтернет як засіб соціальної комунікації та соціального впливу https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/sydorov_internet.pdf
2. Вплив соціальних мереж на психологічний стан та самооцінку української молоді https://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/4_2023/11.pdf
3. Психологічні аспекти та наслідки впливу соціальних мереж на психіку <https://fact-news.com.ua/psixologiya-vplivu-sotsialnix-merezh-na-psixiku-vazhlivi-aspekti-ta-naslidki>
4. Вплив інтернету на психологію дитини – причини, наслідки та способи попередження <https://psychologist.com.ua/vpliv-internetu-na-psixologiyu-ditini-prichini-naslidki-ta-sposobi-poperedzhennya/>

ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕНО на 20__/20__ н.р.

Протокол засідання кафедри від «__» _____ 20__ р. № ____

Завідувач кафедри _____ Алла СЕМЕНОВА

ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕНО на 20__/20__ н.р.

Протокол засідання кафедри від «__» _____ 20__ р. № ____

Завідувач кафедри _____ Алла СЕМЕНОВА